

REVISTA ORĂȘTIEI

ABONAMENTELE:

Pe 1 an 3 fl.; pe 1/2 an 1 fl. 50 cr.; pe 4 luni 1 fl.
Pentru România și străinătate 10 fr. la an.
Manuscrise nu se înapoiază. — Scrisori nefrancate
nu se primesc.
Abonamentele se plătesc înainte.

Apare în fiecare Sâmbătă

EDITOR AL FOII:

Aurel Popovici-Barcianu, director.

PROPRIETATEA

Institutului tipografic „Minerva” în Orăștie.

INSERTIUNILE:

Un șir garmond prima-dată 7 cr., a 2-a oară
5 cr., a 3-a oară 3 cr. și timbru de 30 cr.
Atât banii de abonament cât și pentru inserțiuni, sunt
a se trimite la adresa: „Minerva” institut tipografic
în Orăștie (Szászváros).

Politică foarte rea!

— Greșelile noastre —

Din dreapta Murășului, Iunie 1898.

D-le Redactor,

E prea adevărat ceea-ce D-Voastră spuneți, că guvernul unguresc face o politică de nebun prin multele încercări și siluri de maghiarizare, cum e și încercarea de-a ne maghiariza cu timpul toate școlăle.

Dar' în același timp, eu mă ved silit să pun întrebarea: oare ai noștri conducători de prin centre, dar' mai ales noi cărturarii, nemijlociții povățuitori ai poporului, de prin sate, facem noi o politică cuminte, cărmuim noi micile nășoare, luntrițe, ai căror véslaşi am ajuns a fi din încrederea poporului, cu destulă înțelepciune, cu destul de departe privire în viitor?

Dați-mi voe, să o spun, dle Redactor, că după cea mai bună credință și cunoștință a mea: nu!

D-Voastră le strigați prin numărul trecut al „Revistei”, Ungurilor, recte guvernelor lor: „Orbi, orbi, orbi!” pentru-că le-a orbit D-zeu de nu ved că fac rău grămădind atâtea dureri și ură în sufletele Românilor prin atâtea închideri de școlă, dar' iertați-mi dacă eu, tocmai cetind articolul d-voastre, că vor face școli de stat în Certejul-de-sus, Bobâlna, Boșorod etc., — am isbucnit în mine, și plin de amărăciune am întors aceleași cuvinte aspre în contra fraților mei cărturari români din acele sate, unde lumina școlălelor noastre se stinge și se aprinde tăciunele străin!..

Cum adevărat? în Certejul cel cu 200 de familii române, cu vre-o 800 de suflete române de-o singură confesiune, apoi în Bobâlna cea cu 240 de familii, cu 1000 de suflete, mai toate române, gr.-or. și gr.-cat, și în Boșorodul cel cu 300 de familii române, cu 1400 de suflete, — să ne perdem noi școlălele confesionale?

Dar' dacă în comune atât de bune, atât de mari, nu ne putem susține școlă, cum

s'o mai susținem în altele, cele mai multe, mai mici ca acestea?

E mare rușine pe neamul românesc aceste stări slabe de lucruri! Ear' cărturarilor noștri din aceste comune, preoților și poporului întreg, numai cinstă nu ne este!

Ear' dacă cauți mai deaproape după isvorul răului, afli că el zace, durere, în politica cea rea pe care conducătorii poporului o fac în treburile bisericesti și școlare în comunele respective.

Se bagă de seamă de pildă, în timpul mai nou, o mare rivnă a preoților de-a zidi, pe unde bisericile sunt vechi și slabe, (și de acestea sunt doar' cele mai multe), biserici mari și pompoase, cari aproape totdeauna trec peste puterile poporului pentru care se zidesc, și îl obosesc oare-cum, îl storc, încât dacă în același timp îi mai ceri jertfe și pentru școlă, nu mai dă, căci nu mai poate da, și atunci vine dl Réthi dela Deva și zice: »dar' nu vă mai faceți gânduri și dureri de cap, »dragii« mei de Români, că eaca vin eu mântuitorul vostru și vă fac eu școlă, tot așa de frumoasă ca biserica, pe bani dela »împărăție«, numai învoiți-vă; spuneți că nu mai puteți susține și cereți să vă facă statul școlă!..«

Și diavolul e aci. Oamenii cred la gură-dulce, și se dau legați, căci nu știu că în cele din urmă tot de pe ei se scot, pe calea dării, cheltuelile și pentru »școlă cea împărătească«...

Eaca de pildă Certejul. Are un preot altfel foarte sîrguincios și stimabil, dar' ce-a făcut? S'a apucat cu satul de zidirea unei biserici mărețe, cât nu li-a biruit puterea, care 'i-a costat cu totul peste 10.000 fl., pe cari ne mai putendu-i scoate prin repartiții și contribuii, au făcut la împrumuturi cât le-au iertat împrăgiurările, și acum, după 5—6 ani de încordări mari, au o biserică de întrec Săcărâmbul și toate satele din apropiere, acuși ca cea mare din Deva, și pe toamnă își așteaptă Arhiepiscopul, pe Exc. Sa Metropolitul dela Sibiu, să vie și cu mare pompă să li-o sfințască.

Cheltuelile cu biserica însă, într'atâta i-au îngreunat, încât de școlă nu-i mai puteai nici vorbi poporului. Au stat câtăva vreme fără școlă, ear' acum — »să ne deie împărăția, că nu mai biruim!..«

Eată o judecată, o chivernisire, o politică din cele mai greșite, ce se poate face la noi pe terenul bisericesc și școlar!

Ce ne este nouă azi mai ales primejdut, biserica ori școlă? Bisericile ni-le închide oare stăpânirea sub cuvânt că-s »necorespunzătoare« ori școlălele pentru-că nu-s destul de încăpătoare pentru numărul școlărilor obligați a le cerceta?

Și oare prin biserică ori prin școlă vrea dușmanul să străbată în mijlocul nostru să ne destrame, să ne potoape?

Lucru prea vădit și prea simțit, că — prin școlă!

Așadar' spre ce să ne îndreptăm noi mai ales privirile și în jur de ce să ne adunăm toate puterile spre a le propti, spre a le întări contra surpării ce ne vine dela dușman? Firește că în jurul școlăle!

Cel-ce lasă să-i scape școlă din mână, scapă cea mai puternică cetăție de apărare a legii și a neamului său, și mare judecată îl așteaptă înaintea națiunii și în zilele de acum, dar' mai ales înaintea fiilor și nepoților neamului său!

Este greșită, foarte greșită, politica de-a ridica azi biserici mărețe prin comune, fără a fi zidit mai întâi școlălele corespuzătoare și fără a le fi asigurat pe acestea contra peririi!

Și preotul care va fi făcut o biserică în loc de 10 mii fl., cu cât după grele sforțări putea să facă, una numai cu 5000 fl., ear' alături de ea o școlă strălucită de alte 2—3000 fl., va fi făcut un lucru cu mult mai lăudat, mai plăcut și lui D-zeu și neamului său, decât că făcea o biserică ca o mănăstire, ear' școlă — dată străinului!

Nu vreau, dle Redactor, să atac deloc pe dl preot din Certej, căci aș face un păcat să-i fac vină din aceea, că a zidit o prea frumoasă și măreață biserică, pe care o admiră toți trecătorii, fiind tocmai lângă drum,

în loc frumos, — dar' în durerea veștii ce am aflat prin foaia d-voastre, mă întreb și îl întreb totuși și pe d-sa: Cu ce inimă bună, cu ce mângăiere se va întoarce din comuna d-sale Arhiepiscopul său, după-ce va fi sfințit locașul Domnului, aflând că același popor de 200 de familii care a zidit marea biserică, școlă nu are, ci lasă să-i facă »statul«, să-l unguriseze?!

Repet, după a mea părere e rea, foarte rea, această politică, acest fel de chivernisire, a treburilor noastre bisericesti și școlare!

Ear' altfel nu se mai putea. După-ce poporul s'a încordat și în bani și cu lucru, cât de mult, acum îți pare bine dacă la plățirea ratelor la bănci poți aduna cât e de lipsă să regulezi datoria, ca să nu ajungi cu biserica sub sechestru ori la dobă, cum avem o biserică sequestrată în jurul Petroșenilor, — și nu cutezi nici să-i mai pomenești și de datoria ceaaltă, și mai însemnată, de susținerea școlăle! Și e rău când aici ai ajuns!

Și tot așa căutând prin celelalte comune ce cad, vei afla, poate sub alte forme, vina în mare parte chiar în noi.

Preoți români și fraților cărturari de prin sate! Înțelegeți, vă rog, acest glas, acest avertisment al meu, al unui confrate al vostru, cu dragoste și grije pentru viitorul neamului nostru, și feriți-vă de a cădea în greșeli așa de neiertate, și altă grije puneți pe susținerea școlălelor, nu ca cei din Bobâlna, Boșorod, Certej, Chitid, Fărcădin, Bretea și altele, cari eată pleacă în chip dureror și vinovat steagul culturii noastre naționale, în tața steagului culturii străine și neamice nouă, sub care vom peri, încet dar' sigur!..

Iosif.

Potopul săptămânii treoute.

Nenorocirile de furtuni și grindină pe care le-am vestit și noi pe scurt în numărul trecut, printre noutăți, au fost mult mai mari decât ar fi putut crede cineva la întâia aflare a veștii.

Mai grozav însă decât Ardealul, isbită a fost de potop Ungaria însași. În nu mai pu-

FOIȚA „REVISTEI ORĂȘTIEI”

Ca visurile 'ntunecate..

— După Heine —

Ca visurile 'ntunecate
Clădirile se 'nșiruesc,
Și singur, învelit în manta'mi,
Tăcut pe trotuar pășesc.

Acuma turnul catedralei
Vestește tainic miez-de-noapte...
Acasă mă așteaptă draga
Cu sărutări, vrăjite șoapte.

Prietenoașă luna trece,
Călăuzindu-mi pas cu pas,
Eu mă opresc în umbra porții
Și vesel îi strig »bun rămas«.

»Îți mulțumesc, amică veche,
Că-mi luminași cu drag pe drum.
Treci mai departe, luminează
Și celorlalți pribegi, de-acum.

Ear' de găsești pe vre-un ibovnic
Ce plânge, singur să nu-l lași,
Ci mângăie-l, precum pe mine
De-atâtea-ori mă mângăiași...«

St. O. Iosif.

La Sânziene.

E preseara de Sânziene.

Lumea din oraș se plimbă pe stradele răcorite de-a serii umezale. Obosit de munca zilei eu țin drumul către casă. Pe nesimțite o jale adâncă mă cuprinde. În întreaga mea ființă simt cutremurul unei amintiri, ce vrea să se deștepte.

Mâne sunt Sânzienele!

Amintirea datinei*) din trecut, îmi plimbă ochii pe acoperișele caselor și caută — cununițe, doar' mâne sunt »Sânzienele«. Inzadard aștept să ved sosirea sprintenelor copilițe cu mândre buchete de sânziene!.. Ele nu sosesc. Pe acoperișe nu se așează cununițe. Trăim la oraș! Și numai acum îmi dau samă de jalea mea, numai acum simt cât sunt de departe de ai mei iubiți — singur în o mare de străini!

Amintiri adormite se deșteaptă în inima mea și eu — străinul — mă perd în farmecul lor. Pe aripile rășlețelor gânduri străbat într'o clipă munți și văi și înflonate câmpii...

*) Eși la noi datina, că în preseara »Sânziene« se se împletească cununițe din flori de sânziene pe care le aruncă pe coperișul caselor și credința poporului ține că a cui cununiță pică de pe casă, acela va muri mai întâiu dintre cei-ce au aruncat.

Lângă tine sunt pururea, adorată mamă! Ne-am așezat amândoi pe pragul ușii dela tindă, ca să împletim mândre cununițe de sânziene. Și tu împletești atât de iute și de frumos, până când eu alegând cele mai încrengurate sânziene îți povestesc cu gura plină sburdălniciei de ale mele și cuminenții copilărești...

O bună bucată de vreme știu că m'ai ascultat cu băgare de seamă, ca să poți rîde de-ale mele isprăvnicii. Deodată eu, cu a mea logică de copil, te-am întregat, că unde 'mi-a pus fratele Emil — »sbiciul cel cu patru coarde«?

— A venit și el acasă pe vre-o câteva zile și n'a știut alta decât să-mi ascundă sbiciul cel mai frumos și mai mare, — am urmat eu mănios.

Indată însă am schimbat tonul și te-am rugat frumos să-mi spui unde 'mi-a ascuns Emil sbiciul și — să-mi-l dai.

Țin minte ca-și-când acum s'ar fi întemplat, că tu, scumpă mamă, în loc să-mi dai vre-un răspuns mulcomitor, m'ai luat în brațe și m'ai sărutat cu drag. Pare-că simt încă căldura sărutului tău... Și pare-că și acum ved cu câtă grije și-ai șters o lacrimă, eșită fără voe din ochii tăi — ca să n'o ved eu și să mă întristez. Dar' eu am văzut-o și

așternându-mi capul la tine în poală, au și-am mai povestit sburdălnic!..

În vremea aceasta tu ai gătat cununițele. Eu am fost cel dintâi în mijlocul curții ca să ved mai bine când le vei arunca pe acoperișul casei. Abia apucam să sosască și tata ca să aruncăm cununițele să vedem care dintre noi — va muri mai întâi?

În sfârșit a sosit tata. Tu ai venit cu cununițele și eu m'am apropiat de voi.

Tata și-a luat cununița făcută pentru el, a aruncat-o pe casă și — cununița acolo a rămas. Apoi ai aruncat tu cununița gătită ție și și asta a rămas pe casă. În urmă mi-am aruncat și eu cununița mea și, spre marea mea bucurie, și a mea a rămas pe coperiș! A mai rămas încă o cununiță — a fratelui Emil. El era departe la școlă și nu-și putea arunca singur cununița. Ai aruncat-o tu, scumpă mamă și — cununița lui a picat. Tu ai rămas înmărmurită.

— Emil moare întâiu!, am zis eu iute.

— Doamne nu ne lăsa! E amară moartea între străini și e prea groznică durerea părinților nemângăiați pentru totdeauna, — ai suspinat tu, mamă dragă, ear' eu și tata am tăcut îngândurați...

De atunci au trecut ani mulți. Emil trăește

„Hunyad“ crede că atâta vreme mai trebuie până la întruparea ideilor panslaviste, încât până atunci Ungurul „are vreme“ să se prefacă într-o națiune tare (înțelege; are vreme să maghiarizeze și pe Români și pe Slavi în Ungaria), ear' „Szászváros“ scrie par'că anume răspunzându-i:

„Pe cei-ce astfel gândesc (că panslavismul e un lucru cu neputință) le aducem aminte de unitatea germană întrupată faptic. Nemții încă trăiau în diferite state de sine stătătoare, și înainte de asta cu 40—50 de ani și despre Germania scriau și vorbeau în Europa, că nu e decât o „noțiune geografică“. Dar' eată, un războiu victorios a fost de ajuns ca să întrupeze dorința ce trăia în inimile.

„Ceea-ce doresc 70—80 milioane de oameni, aceea foarte ușor se poate întrupea“...

Vorba asta din urmă e spusă anume despre cele 70—80 milioane de Slavi!

Că „Hunyad“ judecă mai sub lumina adevărului ori „Szászváros“ e ușor de întrevedut.

Nu mai lungim vorba. Cetind profundele filosofări patriotice a lui „Hunyad“ dela Deva, cine nu-și aduce îndată aminte de filosofarea Țiganului care văzând fulgerele în jur de sine, a închis ochii, și-a virit capu 'n căpița de fân și primia și el „cu dispoziție de tot veselă“ furtuna din jur de sine?!

Războiul

Spaniolii biruiți!

Spaniolii au îndurat în zilele aceastea o cruntă înfrângere, în lupta lor cu cuceritorii Americani.

Grosul flotei spaniole, sub comanda admiralului Cervera, a fost nimicit! Lupta s'a dat în 3—4 Iulie n. la Santjago, și corăbiile spaniole de războiu au fost parte aprinse, parte scufundate, parte prinse.

După o telegramă din Londra, au căzut în prinoare americană: 700 de ofițeri și 1600 de soldați, — ear' omorâți de gloanțe sau scufundați, au perit 300 de spanioli și 1600 de răniți.

Comandantul flotei americane generalul Sampson, și soldații sei biruitori, capătă 170.000 dolari cinste, pentru prinderea și zdrobirea cu atâta vitejie a flotei spaniole.

Insuși Cervera, comandantul flotei spaniole, a căzut prins de Americani!

Din Madrid se vestește, că între grelele împrejurări ce încearcă țeara, Regina regentă s'ar fi depărtat în secret din oraș, și poate a părăsit de tot țara, unde e teamă de revoluție contra Tronului!

CORRESPONDENȚA

14 Iunie v. în Balomir.

Balomir, Iunie 1898.

Dle Redactor!

Primind ordinul preafinal al Exc. Sale Archiepiscopului și Metropolitanului cu privire la serviciul d-zeesc pe ziua de 14 Iunie v. a. c., inteligența din Balomir s'a pregătit a face pe ziua numită un frumos program sârbătoresc, care s'a și îndeplinit în următorul mod:

Duminecă în 14 Iunie v. după serviciul divin, s'a cetit frumoasa cuvântare primită, dela Consistor și alcătuită de meritatul asessor consistorial Z. Boiu, care cuvântare a fost ascultată la noi de poporul întreg cu mare luare aminte, ba am văzut pe mulți buni creștini și Români, vârsând lacrimi la ascultarea șirului lung de merite nemuritoare ale marelui Arhiepiscopului.

După cetirea vorbirii a urmat parastasul fiind de față întreg poporul cu prunci cu tot! După parastas a urmat și o cuvântare bine simțită a preotului local N. Suci, arătând pe scurt cuprinsul sârbării de astăzi care ne e o adevărată sârbare din cele mai însemnate! După aceea a urmat și o pomană luând parte întreg poporul, ba și unii străini din comunele vecine. Această pomană a fost dată de harnicul nostru preot N. Suci pe cheltuiala proprie în amintirea nemuritorului Arhiepiscopului Andrei Șaguna.

Dee bunul D-zeu ca rugăciunea și pomenirea puse pentru marele Arhiepiscop să fie bine primită înaintea Tronului ceresc, în asemenea cu jertfa lui Avel. Tot asemenea și aceea persoana, care știe înmulți talanturi la casul de lipsă între fiii sei, să afle ușurare sufletească la părintele ceresc.

Astfel, dle Redactor, poporul din Balomir deși e un popor mic la număr, dar' mare în credință, a făcut ce s'a convenit pentru un scop sfânt românesc, și ca și altă-dată, așa și acum, nu s'a retras dela o datorință și dorință sublimă a neamului nostru.

În numele întreg poporului:

Ioan Balomiri,
înv. și not. al com. par.

Invitare de abonament.

Cu 1 Iulie st. v. invităm pe toți amicii și spriginitorii singurei foi române în acest mare comitat românesc, la nou abonament pe jumătatea a doua a anului de față, la

„Revista Orăștiei“.

Domnilor abonați cari ne resteați cu prețul pe jumătatea întâie, li se va opri foaia în curând.

Prețul de abonament la „Revista Orăștiei“ este:

Pe patru luni . . . 1 fl. — cr.

Pe jumătate de an 1 „ 50 „

Pe un an întreg . 3 „ — „

NOUȚĂȚI

M. S. Impărăteasa-Regină Elisabeta a noastră este bolnavă. Inima și nervii îi sunt slăbite.

Regele Carol al României, după-cum s'a statorit acum, va pleca la Petersburg în 12 Iulie și va sosi în reședința Țarilor în 15. Se fac mari pregătiri pentru primire la hotarele rusești. Principele de coroană Ferdinand, însoțeste și Alteța Sa pe Rege.

Ferdinand, Principele Bulgariei și principesa Luisa, au sosit în 6 Iulie seara la Sinaia, pentru-ca să facă vizită, în scurtă vreme a doua, părechi regale române. Deși e o vizită de curtoasie, totuși i-se ascrie și însemnătate politică, mai ales că ea se face chiar acum în preajma vizitei la Petersburg a Regelui Carol.

Concert în Orăștie. Tinerimea studioasă din Orăștie și jur invită cu toată onoarea la Concertul care arangiază Duminecă în 17 Iulie n. c. în hotelul la „Leul de aur“ (Csósz). Începutul la 8 ore seara. Program bogat, cântat de corul tinerimii. După concert, joc!

Al III-lea ajutor al „Reuniunii rom. de înmormântare din Orăștie“, s'a dat în 1 Iulie n. reșosatului membru al „Reuniunii“ Dănilă Stanciu, din Orăștie, mort în acea zi. Următorii sei au primit ajutor de 45 fl. 75 cr.

Trenurile cele mai repezi. Firește că în — America numai pot să fie. Acolo între Filadelfia și Atlantic circulează un tren, care face pe cias 110 kilometri. (Cei 89 kilometri dintre Filadelfia și Atlantic îi trece în 48 minute.) Având în vedere că în alte părți de lume, și și pe la noi, trenurile cele mai repezi merg cel mult 70 kilometri pe cias, — trenul american numit, e totuși cu foarte mult mai repede ca acestea!

Reuniune română de cântări în Seliște. Duminecă în 21 I. c. s'a dat în Seliște (I. Sibiu) un concert de cântări corul mixt compus dintre inteligenți și meseriași, sub conducerea harnicului înv. I. Crișan. Toate punctele din program au fost executate cu acurateță și toate au trebuit să fie, în urma aplauselor neîncetate, repeșite. Cel mai însemnat punct a fost duetul cântat de d-șoarele Octavia Dessean și Maria Bucșan acompaniate la pian de cântărețul d-șoara Letiția Calefariu.

În urma reușitei strălucite a acestui concert, în timpul cel mai scurt Seliștea va avea, pe lângă alte Reuniunii, și o Reuniune de cântări, care va ridica și mai mult vaza acestei comune.

Lemn ce nu arde! Vezi asta ar fi ceva! Să afle cineva chipul prin care se poată face lemnul să nu ardă! Și lucrul acesta a fost descoperit! În Londra s'a constituit un de-

mult o societate pe acțiuni, care să pregătească și să vândă lemn scutit de puterea focului! Meșteșugul stă într'aceea, că prin o presiune (apăsare) foarte mare, făcută în întocmire anume, se scoate umezala din lemn și apoi pe cale chimică se satură lemnul cu ceva murătură pregătită din săruri anume, prin ce se preface într'un corp foarte respingător de foc. Încercătorii și-au pregătit lemn de acesta și au zidit cu el o căsuță mică, ear' lângă ea una de lemn obicinuit. Cestei de lemn obicinuit i-au dat apoi foc în partea dinspre cealaltă, de tot aproape, și ceasta a ars de tot, pe când cea din lemn pregătit contra focului, a rămas de tot neatinsă, n'a prins flacări deloc.

Ca această descoperire foarte prețioasă, să ajungă a fi o adevărată binefacere pentru omenie pretutindena, să recere numai ca inventatorii ei să afle chipul de-a putea pregăti lemnul fără prea mari cheltuieli! De câtă spaimă s'ar cruța omenirea și de câte pagube și nenorociri!

Examenul în Hațeg. Ni-se scrie: În 28 Iulie a. c. s'a ținut examenul la școlile noastre din Hațeg. Resultatul în toate clasele foarte bun ne-a încântat și servește spre laudă dlor învățători cari prin buna aplicare a cunoștințelor lor metodice, știu să facă folos națiunii.

Mult ne-a încântat sporul din școala de fete, cu multele și frumoasele lucruri de mână pregătite de copile, fiind care de care mai frumoase, și arătând zelul și dibăcia mânilor gingașelor copile date sub îngrijirea harnicei învățătoare Eugenia Pop.

DI Valeriu Popovici, fiul dlui Bucur Popovici din Hațeg, a fost promovat de Dr. în științele naturale la facultatea din Paris. — Sincerile noastre felicitări!

„Reuniunea română de cântări și musică din Lugos“ invită la Concertul popular împreună cu dans, ce se va arangia din incidentul adunării constituante a despărțământului „Astreii“ la 11 Iulie n. c. (S.-Petru) în grădina otelului „Concordia“.

Publicațiune. Magistratul aduce la cunoștință publică, că registrul de repararea dării, clasa a III-a, este expus spre vedere publică la oficiul de cassă dela 4—19 Iulie n. c. și eventualele recursuri pentru îndreptări se pot înainta în termen de 15 zile la adresa magistratului.

Despre alegerea de notar la Ruși, întâmplată înainte cu vre-o 3 săptămâni, ni-se scriu lucruri foarte urte, atât despre silniciile și înfricările și coruperile celor cu puterea în mână, cât și despre ținuta celor-ce ar fi avut să conducă poporul ca să se poarte mai bărbătește și mai românește. Pe lângă primari și jurați, chiar și preoții și învățătorii erau în tabăra străină și dușmană neamului românesc. S'a denumit (nu ales!) un Jidan. Vom publica o corespondență în numărul viitor.

Examenul

la Asilul român din Orăștie.

Dumineca trecută, în 3 Iulie n., după serviciul divin s'a dat examenul cu elevii și elevele dela asilul nostru confesional rom. din Orăștie în prezența unui public numeros. Au fost la acest examen 43 copii și 48 copile, cari de cari mai... mici.

Seria examenelor s'a început cu rugăciuni, apoi s'a trecut la exercițiul corporal, la unele cunoștințe generale și speciale din Istoria naturală, despre animalele de casă și cele sălbatice, la recitarea de istorioare morale și poesii, la cântări potrivite minții lor fragede, la dexterități întru clădiri tehnice cu cuburi, scuburi, treiunghiuri, trapeze, etc., la împletituri diferite cu fâșii de hârtie, la alcătuirea de scaune, mese, case și turnuri din neluțe mici și boabe de mazere, apoi la diferite jocuri de copii împreunate cu cântece, și altele. Resultatul obținut din cele înșirate ne-a mulțumit pe toți pe deplin și auziul des șoptindu-se printre ascultători că — „mult plătește așa o școală!“ Dar' o dovadă și mai bună, că asilul nostru stă la culmea chemării sale, ba că a trecut hotarele unui asil permanent, ne este mărturisirea instructorului dela asilul ordinar maghiar din loc, care nu se putea din destul mira de sporul ce l-a aflat întrupat în tinerele mlădițe dela asilul nostru.

Fie-i deci spre laudă și incurajare pe viitor instructorii noastre Lucretia Eli, și răspătite să fie ostenelele aceluia, cari sprijinesc spre propășire interesele acestui asil.

După sfârșitul examenului, fiecărui băiat i-s'a dat câte 4 bani, ca „premiu“...

Mai însemnăm, că examenul a fost condus pe rând cu multă bunăvoință de rev. domn protopop V. Domșa, dl C. Baicu, și dl Ioan Mihail, care s'au arătat mulțumiți cu cele aflate aci.

CHESTII ȘCOLARE

„Statul învățătoresc poporal

în oglinda timpului modern“.

Lucrare premiată de „Allgemeine Lehrer-Zeitung“ (Urmare din nrul 22).

VI. Una dintre cauzele desconsiderării învățătorimii zace în lipsa de simț cătră rang și autoritate. E ceva extraordinar: deși în Ungaria se află 26.500 învățătoare, totuși nu reprezintă în societate o clasă în adevăratul înțeles al cuvântului și nici mândrie, ambițiune cătră chemare nu s'a dezvoltat la ei în așa măsură, precum ar fi lipsă să se fi dezvoltat!

Cunoaștem mândrie militară, mândrie nemșască, arhitectonică, popească și mai multe de acestea, dar' mândrie învățătorescă (nu e a să se cufunda cu îngâmfarea magistrului de școală!) nu cunoaștem, deoare-ce învățătorimea uicării până acum nu e organizată.

Învățătorii de altcum o iau în nume de rău, dacă la »academici«, în a căror ochi omul începe numai la civele academic, — învățătorul și zilerul sunt socotiți aproape într'un rang; să supără, dacă-i plătesc numai cu »învățător« și de sigur își bagă mâinile în sin când sufer umilire nemeritată; unii să apără în contra acestei umiliri, încât pot, dar' ca toți să sară în contra acestora, până acolo nu se pot ridica.

»E un lucru cunoscut în genere«, scrie Wanderen la 1851, și de atunci nu cu mult e mai bine, »că nu e popor mai slab și mai servil, decât mulți învățători (germani)*«.

Unii sodali de croitori ori învățăcei de alți măestri au mai multă mândrie de rang și valoare proprie, decât în unele locuri un dușen de învățători!

Cu asemenea amăriciune se pronunță Diesterweg: »Nu în număr mic sunt între învățători de aceia, cari atâta sunt de cufundați, că și cugetul de o vieță de sine stătătoare, vicioie și liberă s'a pierdut din ei până la cea mai mică urmă«.

La aceasta să mai adauge și discordia dintre învățători, și lipsa de colegialitate. În orașe nu arare-ori se desface învățătorimea în partide, cari să luptă una cu alta și-și descoper uneia alteia toate slăbiciunile, și o tac aceasta nu între ei, ceea-ce ar fi foarte la loc, ci în public! Sunt și învățători, cari se nivesc a descoperi și reslăși toate scăderile colegilor lor, în loc de a-i apăra, dacă află la ei ceva. Cu acestea cred a-și ridica vaza, însă de celea mai multe-ori ajung contrarul, fiindcă de multe-ori străinii iau în apărare pe cel atacat, deoare-ce țin de lucru uricios, ca un coleg să defaime pe celalalt. Ear' dacă unul sau altul dintre colegi, mai silitor fiind, își eluță odată ceva, ceialaltu nu știu ce să facă, ca să-i micșoreze meritele, pe când acelea într'adevăr ar trebui recunoscute.

Cu atât mai virtos însă se bucură, dacă un coleg, chiar și în interesul lor, îndrăsnind mai tare, și-a lovit nasul. »Așa-i trebuie«, zic atunci cei mai mulți, »că s'a dus orbește«, în loc să-l apere s'au să-l mângăe.

Scăderile înșirate mai sus însă nu sunt așa mari și așa generale, ca pentru acelea să li-se poată tăgădui învățătorilor stima ce li-se cuvine!

Înainte de toate trebuie să spunem hotărât, că scăderile înșirate să află numai la unii învățători, pe când majoritatea învățătorilor și a învățătoarelor de bună-sama nu au scăderi mai mari ca membrii altor clase; sau poate nici atâtea! Că afirmațiunea noastră de mai sus într'adevăr e dreaptă, în privința aceasta avem un martor classic în Putschammer, fostul ministru de instrucțiune publică prusian, căruia de bună-seamă nu i-se poate imputa, că s'ar fi purtat cu o deosebită plăcere cătră învățători. E cunoscută vorbirea sa din 11 Februarie 1880, în care n'a fost chiar cruțător în imputări contra învățătorilor, dar' în care între altele așa a zis: »Dacă privesc tabloul întreg al învățătorimii, trebuie să mărturisesc, că în corpul acesta încă tot elementul brav formează majoritatea! Sunt în număr mare acei învățători, cari singura ambițiune și-o află în atragerea cătră chemarea lor; cari se trudes, că în inima tinerimii concrete lor să altuească iubirea de D-zeu, de deaproape și stima cătră superioritate, și să-i facă să priceapă cunoștințele de lipsă în măsură de lipsă; cari nu-și țin de datorință ca să se îmbulzească în vieța publică, ci lucrând laolaltă cu autoritățile atât lumesti cât și bisericesti, îngrijesc de interesele școlii și comunei lor. Durere, însă suntem dedați, că pentru păcatele unora facem răspunzătoare clasa întreagă a învățătorimii. Trebuie să accentuăm mai departe și aceea, că scăderile mai sus nu se află la fiecare învățător sau învățătoare.

*) Să poate zice și: români. Traducătorul.

Mai departe nu trebuie să lăsăm ne atinsă nici acea împregiurare, că unele scăderi ale învățătorimeii nu sunt altceva, decât urmările naturale ale unor stări de lucruri la cari învățătorimea nu are nici o vină, pentru-ce deci, acelea nici nu trebuie atribuite lor. Nu totdeauna fac cei chemați aceea, ca să ușureze sau măcar să le facă putincios învățătorilor câștigarea virtuților de lipsă; ba nu arare-ori le îngreunează chiar!

(Va urma.)

FEL DE FEL

N'are minte!..

Soacra cătră ginere, după 4 luni dela nuntă: Așa! 'I-ai și aflat greș la biata! Bine, ce nu-ți place adevă de dēnsa?

Ginerele: Auzi d-ta, soacră, iacă ți-o spun verde: femeea aceasta n'are nici o schintee de minte!

Soacra: Asta o fi: eu încă i-am spus vorba asta, încă atunci când mai întâiu mi-a pomenit că vrea să te iee pe d-ta de bărbat!..

*

Ionel, după-ce-a mâncat o bătaie eară pentru oare-cari ștregării de-ale lui, — întreabă pe tatăl-seu?

— Tată, d-ta ești dară orfan?

— Da, eu fiindcă n'am părinți, pot zice că sunt orfan.

Ionel: Ce bine-i de d-ta, că n'are cine te batel..

Din public.

— Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta redacțiunea nu primește răspunderea. —

Hateg, 20 Iunie 1898.

Onorate dle Redactor!

În rapoartele ziaristice despre decursul adunării generale a „Societății pentru crearea unui fond de teatru român” dl T. V. Gheaja, protopop gr.-or. pentru toastul ținut în onoarea d-lor Muzsnai Béla, primar, și Lenkes József, căpitan de poliție, a fost atacat fără motiv, fiindcă dl Tit V. Gheaja a fost însărcinat de cătră comitetul arangiator a toasta pentru șefii administrativi, prin urmare dumnealui i-a fost impus a ridica toast pentru sus numiții, cari au participat la banchet în calitate oficială.

Ținuta românească a dl T. V. Gheaja până în present a fost în continuu corectă, deci atacarea reputațiunii sale românești este nedreaptă.

Toastul ținut de d-sa a fost din partea ascultătorilor rău interpretat, căci d-sa nu a afirmat, că sus numiții domni ar fi caractere de mărgăritari, ci a zis numai, că „cine poșede încrederea mai marilor, acela cu drept cuvânt se poate mândri”. Expresiunea de „caractere mărgăritare” a fost numai o formă retorică, dar' nu s'a referit la nime.

Când constatăm acestea, Vă rugăm să binevoiiți a primi expresia deosebitei stime, ce vă păstrăm.

Comitetul arangiator.

Mulțumită publică.

Din incidentul înmormântării vărului meu George Holtrich și a familiei sale, au binevoit a colecta dnii Albert Graef și Iosif Dörner suma de 52 fl. 40 cr., care sumă mi-au predat-o mie spre acoperirea cheltuelilor, ear' dl Dr. Stefanu Erdélyi a exoperat atestatele de necropsie pentru toți 5 fără nici o pretensiune. S'a dat mai departe pentru același scop din partea dlor George Brassai și Ioan Roth, măiestri mēsari, câte un cosciug, ear' dl Carol Müller, hotelier și Eduard Wagner, speditur au dat caii lor la carul mortuar, spesele pentru al treilea car funebru dela societatea „déli szomszédtság” în sumă de 2 fl. 50 cr. mi-s'au înapoiat prin dl Stefan Megyaszy, curatorul prim al sus numitei societăți.

Din suma mai sus amintită s'au spesat pentru înmormântare 32 fl. 80 cr. Din restul de 22 fl. 10 cr., lângă care voiui mai adauge și din al meu ceea-ce va fi de lipsă, voiui lăsa să se ridice pe mormânt, în amintirea răposaiilor, o peatră spre aducere aminte.

Cu acestea cuitex publice binevoitoare ale ajutoare arătate mai sus, și aduc cea mai ferbinte mulțumită marinimoșilor donatori.

Orăștie, la 6 Iulie 1898.

Eduard Hartwich,
tinicher.

Pentru redacție responsabil: **Petru P. Barițiu.**

Szám 187—1898.

(353) 1—1

kir. végrh.

Arverési hirdetmény.

Alulirott kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. és 120. §-a értelmében ezennel közhirrre teszi, hogy a szászvárosi kir. járásbiróságnak. 3565 polg. 1898. számu végzése folytán Dr. Moldován Szilvius Szászvároson ügyvéd által képviselt Tanase Sintioana kudsiri lakos foglaltató javára Mariutz luon kudsiri lakos ellen 29 frt 49 kr. tőke, ennek 1897. évi október hó 10-ik napjától járó 5% kamatai, eddig összesen hátr. 15 frt 46 kr. és árverés kitűzési 1 frt 90 kr. költség követelés erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróilag lefoglalt és 450 frtra becsült sertések, ökrök, tehének és borjuktól álló ingóságok, nyilvános érverés útján eladtnak.

Mely árverésnek a szászvárosi kir. járásbiróságnak VI. 11/2 1898. polg. sz. kiküldést rendelő végzése folytán a helyszinén Kudsiron adós lakásán leendő eszközlésére **1898. évi július hó 18-ik napján délelőtti 10 órája** határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t.-cz. 107. §-a értelmében csakis készpénz mellett a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is eladtni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. LX. t.-cz. 108. §-ban megállapított feltételek szesint léssen kifizetendő.

Kelt Szászvároson, 1898. évi július hó 10-ik napján.

Rácz Árpád,
kir. bir. végrehajtó.

„ARDELEANA”

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMÍI, SOCIETATE PE ACȚII ÎN ORĂȘTIE.

Fonduri proprii: fl. 350.000. Depuneri: fl. 700.000

Circulație anuală: fl. 3.000.000. (293) 15—

Institutul face următoarele operațiuni, la cari recomandă serviciile sale:

1) acordă împrumuturi cu interese de 8%;	4) cumpără și vinde marfuri și produse;
2) primește depuneri, dela particulari cu 5% și cu 5 ¹ / ₂ , ear' dela corporațiuni culturale cu 6%;	5) arêndeaza și exarêndeaza realități;
3) cumpără și vinde realități;	6) cumpără și vinde efecte publice;
	7) mijlocește operațiuni, specificate sub 3. 4. 5.

Ori-ce afacere se poate rezolva și informări se pot lua verbal în biuroul institutului, ear' în scris prin corespondență.

Orăștie, 1898.

Direcțiunea.

„CASSA DE PĂSTRARE ÎN MERCUREA”

SOCIETATE PE ACȚII

Primește depuneri spre fructificare sub următoarele condițiuni:

1. Depuneri făcute de particulari cu anunț de 30 zile cu 5%.
2. Depuneri făcute de particulari cu anunț de 3 luni cu 5¹/₂%.
3. Depuneri făcute de biserici, școale, corporațiuni culturale, ori cu scop de binefacere cu 6%.

Permițând starea cassei, depunerile se replătesc îndată și fără anunțare.

Contribuția erarială pentru sumele depuse se plătește prin societate.

Regulamentul special pentru depuneri, la cerere se trimite ori-și-cui gratuit Depuneri, ridicări și anunțări se pot face și prin postă și se rezolvă cu reîntoarcerea ei.

(291) 12—

DIRECȚIUNEA

„Cassei de păstrare în Mercuria”

SOCIETATE PE ACȚII

Intreprinzător român!

Subscrisul am onoare a face cunoscut onoratalui public român, îndeosebi însă onoratelor comitete bisericesti și școlare din comitatul Hunedoarei, că iau în întreprindere și îndeplinesc zidiri de

Gase, școale și biserici,

după ori-ce plan, lucru bun, cu prețuri cât se poate de cinstite, ușoare.

La trebuință gătesc însumi întreg planul de zidire!

Am zidit până acum frumoasele școli din comunele Romos, Romoșel, Balomir, etc. în Orăștie: școala catolică, asilele de copii, sinagoga evreilor, sala de gimnastică a colegiului etc., ear' acum am în întreprindere biserica din Beriu și cea din Câmpuri-Surduc, și alte edificări.

Recomandându-mă binevoitoareii atențiunii a publicului nostru și din alte părți, semnez cu multă stimă

Nicolae Părău,

edificator, în Orăștie.

(164) 5—

Baie de aburi, basen și vane în Orăștie.

= Strada Ferăriei 8. =

Proprietatea d-lui S. Birthler.

Încalzire centrală! Cea mai mare elegantă și comoditate!
Cea mai mare ourătenie! Arangiamet pentru toate trebuințele!

Prețuri ieftine!

În baie se întrebuintează numai apă de riu strecurată!

Toate conductele (aparatele), pentru a fi asigurate contra ruginii, sunt făcute din aramă roșie! Fiecare vană e provăzută și cu un douche!

PREȚURILE BĂILOR:

Abonament pentru 12 băi de abur . 5 fl.		0 baie singuratică de abur . . 50 cr.
Abonament pentru 12 băi de vană . 4 fl.		0 baie singuratică de vană . . 40 cr.

Ordinea de soăldat, în baia de aburi:

LUNI: —		VINERI: după prânz pentru dame.
MARȚI: după prânz pentru dame.		SĂMBĂTĂ: „ „ Domni.
MERCURI: „ „ Domni.		DUMINECĂ a. m.: —
JOI: —		

Baia de vane stă la dispoziție atât pentru domni cât și pentru dame, tot numai în aceleași zile și în același timp, în care baia de aburi (după cum se arată mai sus).

Bilete și cărți de abonament se pot căpeta în însuși localul băii (Strada Ferăriei 8.), în prăvălia domnului F. F. Widmann și în cofetăria dlui J. Eisenburger.

Onoratal public este respectuos rugat prin aceasta, a onora baia mea prin întrebuintare număroasă.

Cu toată stima:

(263) 17—26

S. BIRTHLER.